

עותק מותר לפרסום

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 3767/05

בפני: כבוד השופטת מ' נאור
כבוד השופט א' רובינשטיין
כבוד השופט י' דנציגר

המערער: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על הכרעת דינו וגזר דינו של בית המשפט המחוזי
בנצרת מיום 2.3.2005 ב-ת"פ 25/03 שניתנו על ידי כבוד
השופטים: מ' בן דוד, ח' גלפז ונ' ממן

תאריך הישיבה: י"ז בשבט התשס"ח (24.01.08)

בשם המערער: עו"ד אביגדור פלדמן, עו"ד תומר שדמי

בשם המשיבה: עו"ד נעמי גרנות

פסק-דין

השופטת מ' נאור:

בפנינו ערעור על הכרעת דינו וגזר דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת לפיהם
הורשע המערער בסיוע לרצח, בסיוע לניסיון לרצח, בסיוע לגרימת חבלה בכוונה
מחמירה, בהסעה שלא כדין ובהלנה שלא כדין והוטל עליו עונש של 42 שנות מאסר.

עיקרי העובדות

ביום 5.1.2003 בשעה 18:30 החריד פיצוץ עז את אזור התחנה המרכזית
הישנה בעיר תל אביב (להלן: "התחנה"). ברחוב הגדוד העברי הסמוך לתחנה הפעיל
מחבל מטען נפץ שנשא עמו. כעבור כדקה נשמע פיצוץ נוסף שמקורו במטען נפץ

עותק מותר לפרסום

שהופעל על ידי מחבל נוסף ברחוב נווה שאנן. עשרים ושלושה בני אדם נהרגו כתוצאה מהפיצוצים ועשרות רבות נפצעו.

זמן מה לפני כן, עשתה מכונית סובארו ישנה את דרכה מהעיר אום אל פאחם לתל אביב ובה שלושה אנשים: הנהג, הוא המערער שבפנינו, אזרח ישראלי תושב הכפר יפיע שליד העיר נצרת ועמו שני נוסעים צעירים תושבי העיר שכם שבשטחי הרשות הפלסטינית. ברשותו של כל אחד משני הנוסעים היה תיק. המערער הסיע את השניים לבקשתם לאזור התחנה, שם ירדו הנוסעים ממכוניתו והמערער עזב את המקום ברכבו. רגעים ספורים לאחר שירדו מהמכונית, בשעה 18:30, פוצצו השניים כאמור את המטענים שנשאו עמם ברחובות הסמוכים לתחנה.

החקירה וכתב האישום

המערער, שהיה באותה עת בן 58, נעצר ונחקר בידי חוקרי שירות הביטחון הכללי (להלן: "השב"כ"). במהלך חקירתו דבק המערער בטענתו לפיה לא ידע כי שני הנוסעים הם מחבלים הנושאים עמם מטעני נפץ או כי בכוונתם לפוצצם בתל אביב. עם זאת, הודה המערער כי הסיע את שני המחבלים וכי הכיר אחד מהם עובר להסעה. הערכת החוקרים היתה כי המערער לא מסר את כל הידוע לו וכי הוא ייאות לפתוח את סגור ליבו אם יובא לסביבה שיחוש בה נוח ובטוח דיו לספר את מלוא האמת. [...]

בכתב האישום שהוגש נגד המערער היו שני אישומים. על פי האישום הראשון, בשנת 2002 הסיע המערער במכוניתו מספר רב של פעמים תמורת תשלום, תושבי אזור יהודה ושומרון (להלן: "איו"ש") שנכנסו לישראל ללא היתר, בידעו כי כניסתם לישראל והשהייה בה נעשו שלא כחוק. פעולותיו אלה בוצעו, כך נטען, על אף שבאותה תקופה בוצעו על ידי תושבי איו"ש פיגועי טרור שגרמו לנפגעים רבים בישראל וחרף אזהרותיהם של בני משפחתו. באחד מן המקרים בהם הסיע שוהים בלתי חוקיים נתפס המערער ואף ניתן צו האוסר על השימוש ברכבו למשך 30 ימים. במהלך שנת 2002, הכיר המערער את רוחי סלאמה, תושב איו"ש שנהג להיכנס לישראל ללא היתר. על אף שידע זאת, הסיע המערער את רוחי במהלך אותה שנה פעמים רבות בתחומי ישראל. רוחי נהג להפנות למערער תושבי איו"ש אחרים, שביקשו להיכנס לישראל בלא היתר ונזקקו להסעה. לבקשת רוחי, התקין המערער מגורון בסמוך לביתו ואפשר לרוחי ולתושבי איו"ש נוספים ללון שם תמורת תשלום. בחודש נובמבר 2002 סיפר רוחי למערער כי הוא משתייך לארגון החמאס. המערער השיב לו כי אין זה

עותק מותר לפרסום

מעניינו והמשיך במעשיו הנזכרים. בגין מעשים אלה הורשע המערער בהסעה שלא כדין לפי סעיף 12א(ג)(1) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952 ובהלנה שלא כדין, לפי סעיף 12א(א) לחוק הכניסה לישראל והוטל עליו עונש של שנתיים מאסר. המערער אינו מערער אמנם על הרשעתו בעבירות הנזכרות באישום הראשון ואף לא על העונש שהוטל עליו בגינו, ואולם יש חשיבות לעובדות שתוארו כרקע לאישום השני.

באישום השני, הוא האישום המרכזי בכתב האישום, נטען כי בשלהי שנת 2002 הכיר המערער את סאמר נורי שהיה תושב העיר שכם ושהה בישראל בלא היתר כדין. המערער ידע זאת ואף על פי כן הסיע את סאמר, לבקשתו, מספר פעמים בתחומי ישראל. נטען, כי במהלך חודש דצמבר 2002 אמר סאמר למערער כי בכוונתו לבצע פיגוע. המערער, מצידו, השיב כי הוא אינו מעוניין לדעת על כך. בצהרי יום הפיגוע התקשר סאמר למערער בעת שזה נהג ברכבו באזור תל אביב וביקש ממנו להסיעו מהעיר אום אל פאחם. המערער השיב כי הוא בדרכו לעיר ויפגוש בו שם. סאמר חזר והתקשר למערער פעמים נוספות עד שלבסוף בסביבות השעה 16:30, בתיאום טלפוני עם סאמר, נפגש המערער עם סאמר ועם אחד, בראק חלפה, שהוצג למערער כבן דודו של סאמר (להלן: "בן הדוד"). השניים נשאו תיקים, היו לבושים בבגדים חדשים ושיערם היה משוח בג'ל ומסופר בצורת "קוצים". השניים נשאו עמם מטעני נפץ, שכללו בין היתר אומים, כדוריות מתכת וחלקי מתכת שונים במטרה לפוצצם באזור תל אביב ולפגוע במספר רב של אנשים. המערער נעתר לבקשתו של סאמר להסיע את השניים לתל אביב לאחר שסאמר הבטיח לשלם לו בתום הנסיעה 500 ש"ח, מתוכם 200 ש"ח בגין חוב קודם. במהלך הנסיעה אמר סאמר למערער כי הוא ובן דודו יפוצצו את האבטיח כך שדמו יצא והם ישירו לו. עוד אמר סאמר למערער כי ייפגש עמו בגן עדן. נטען, כי המערער הבין עוד במהלך הנסיעה, כי סאמר ובן דודו עומדים לבצע פיגוע התאבדות, המכוון לרצוח ולפצוע בני אדם רבים. למרות זאת, הסיע המערער את השניים, לבקשתם, לאזור התחנה המרכזית הישנה בתל אביב. לאחר שירדו מרכבו נסע המערער מהמקום והשניים פוצצו את המטענים שנשאו עמם כמתואר לעיל. בגין מעשיו אלה הורשע המערער בסיוע לרצח לפי סעיף 300(א)(2), סעיף 31 וסעיף 32 לחוק העונשין, התשל"ז-1977; בסיוע לניסיון לרצח לפי סעיף 305(1), סעיף 31 וסעיף 32 לחוק העונשין; ובסיוע לגרימת חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(1), סעיף 329(3) וסעיף 329(6) לחוק העונשין והוטל עליו עונש של 40 שנות מאסר.

עותק מותר לפרסום

המערער הודה בעובדות האישום השני הנוגעות להתרחשות הפיגועים ותוצאותיהם ובהסעת שני המחבלים שביצעו את הפיגועים האמורים. טענתו העיקרית היתה ועודנה כי הוא לא ידע שמטרתם של השניים היתה לבצע פיגוע בתל אביב. סביב שאלת המודעות נסוב עיקר הדיון בבית המשפט המחוזי בשלושה צירים. למען הסדר הטוב ובכדי לפשט את הדברים ניתן בהם כבר עתה סימנים. הציר הראשון עוסק בשאלה הראייתית בעניין קבילותן ומשקלן של הראיות שהושגו במהלך חקירתו של המערער בשב"כ [...]. הציר השני עניינו בראיות נסיבתיות המעידות לכאורה על מודעותו של המערער למטרת נסיעתם של נוסעיו. הציר השלישי עוסק בשאלה האם התקיים במערער היסוד הנפשי של עבירת הסיוע. תחילה אעמוד על עיקרי הניתוח שערך בית המשפט המחוזי, ניתוח שהובילו בסופו של יום למסקנה כי המערער ידע גם ידע על כוונתם של השניים.

הציר הראשון - קבילותן ומשקלן של הראיות שהושגו במהלך חקירתו של המערער בשב"כ

[...]

עוד טען המערער, כי הראיות שהושגו בחקירת השב"כ [...] אינן קבילות משום שלא קדמה להן אזהרה כחוק בדבר זכותו של המערער שלא להפליל את עצמו ולשמור על זכות השתיקה. בהמשך קיבל בא כוחו של המערער את ההצעה להתמקד בשאלת משקל זיכרונות הדברים שגבו חוקרי השב"כ (להלן: "הזכ"דים") ולא בקבילותם וכך הצטמצמה המחלוקת בעניין הקבילות לשאלת קבילותם של הראיות שהושגו [...]. אשר לחקירת המערער בידי חוקרי השב"כ, קבע בית המשפט כי היבט הסיכול הביטחוני של התשואל היה חשוב הרבה יותר מההיבט הראייתי. הצורך הבטחוני לחקור את דרכי יצירת הקשר בין המערער לבין המחבלים, הצורך לברר אם יש עוד אזרחים ישראליים המסיעים מחבלים לפיגועים והאפשרות להגיע באמצעות חקירתו לאלה אשר סייעו למחבלים עד שפגשו במערער, היו דחופים מכדי שיביאו לפסילת הדברים שנגבו מפיו ונרשמו בזכ"דים ללא אזהרה.

[...].

ניתן לסכם את הדיון שנערך בהכרעת הדין בציר זה ולומר כי בית המשפט לא מצא עילה לפסול את הדברים שאמר וכתב המערער בחקירת השב"כ [...] וקיבל אותם כראיות קבילות ומהימנות. נקבע, כי משנתקבלו כראיה ההודאות שהושגו בחקירת

עותק מותר לפרסום

השב"כ [...], ניתן לקבוע מעל לכל ספק כי המערער רק הצהיר כלפי חוץ כי הוא לא ידע מה מטרת הנסיעה. האמת היא שהוא ידע מפי סאמר כמה שבועות לפני הפיגוע, כי בדעתו להיכנס לישראל ולפוצץ בה מטען והוא גם ידע במהלך הנסיעה, כי הוא מסייע שני מחבלים מתאבדים העומדים לפוצץ עצמם במרכז תל אביב, לרצוח ולפצוע בני אדם ככול שיעלה בידם.

הציר השני – הראיות הנסיבתיות

בית המשפט קבע, כי ראיות נסיבתיות רבות נוספות מחזקות את הודאותיו של המערער בחקירותיו. לפני שאעמוד על ניתוח הראיות האמורות שערך בית המשפט המחוזי, נדרשים מעט דברי רקע על ההיכרות הקודמת בין המערער ובין סאמר ועל רצף האירועים שקדם לפיגוע.

שמו של המערער כמי שמוכן להסיע שוהים בלתי חוקיים ללא הגבלה כמעט יצא למרחוק ומספר הטלפון הנייד שלו עבר מפה לאוזן. כך נוצר הקשר בינו ובין סאמר. בתחילת החקירה טען אמנם המערער כי הכיר את סאמר במקרה בנצרת, אולם בהמשך סיפר כי סאמר פנה אליו על פי מספר הטלפון הנייד שהיה בידי וכי לא היתה זו פגישה מקרית. ההסבר לפער בין הגרסאות, כך קבע בית המשפט, הוא שהמערער ביקש להסתיר את דרך יצירת הקשר עם סאמר. מהמכתב עולה, כי רוחי הוא שיצר את הקשר בין המערער ובין סאמר. המערער הסתבך הן בחקירה והן בבית המשפט בנוגע למקום מגוריו של סאמר וכן בשאלה האם ידע שסאמר הוא תושב שטחים שאסור להסיעו. בעוד שבתחילת החקירה בשב"כ טען המערער כי האיש תושב אום אל פאחם, הרי שבהודעה האחרונה (ת/12) הוא מתייחס אליו כתושב העיר שכם. בית המשפט קבע כי זו סתירה העולה כדי שקר. ראיה נוספת למגמת המערער להצניע את קשריו עם סאמר מצא בית המשפט בדברי המערער בתחילת החקירה כי לא שוחח עם סאמר כלל עד יום הפיגוע, אך בהמשך נזכר שהיה ביניהם קשר טלפוני בתקופה שבין שתי ההסעות. נקבע, כי שקריו אלה של המערער בנוגע לאופן בו הכיר את סאמר ובעניין מקום מגוריו הם ראיה נסיבתית עצמאית נוספת המחזקת את ראיות התביעה.

בהקשר זה ציין בית המשפט כי עדותו של המערער לא הצטיינה בפתיחות, בכנות ובעקביות. המערער הצטדק על שזכרונו בוגד זו והסביר כי הוא נוטל "כדורים נגד זיכרון". מאוחר יותר טען המערער כי בשל לחץ החקירה התבלבל ומסר פרטים שגויים ובמקומות אחדים, כך צוין, סתר את עצמו בנקודות מהותיות בלא הסבר. בית

עותק מותר לפרסום

המשפט ציין שורה של מקרים בהם מסר המערער פרטים שגויים ואף סתר את דבריו שלו. מהסתירות שתוארו התרשם בית המשפט כי המערער נקט "גישה מניפולטיבית" (עמודים 5 ו-19 להכרעת הדין), ניסה להטעות (עמוד 6 להכרעת הדין) ואמר דברים שהם בעליל בלתי נכונים (עמוד 6 לפסק הדין).

המערער וסאמר נפגשו מספר שבועות לפני הפיגוע. סאמר נראה למערער כבן 19 לכל היותר. תחילה ביקש סאמר לנסוע לישוב טמרה בכדי שיוכל לקבל תשלום מאנשים שעבד אצלם ולחפש עבודה חדשה. הסכום שדרש המערער, 300 ש"ח, לא הרתיע את סאמר. מטמרה הסיע המערער את סאמר לכפר כאבול וגם שם, כמו בישוב טמרה, שב סאמר לרכב מבלי שגבה את התשלום המגיע לו, לדבריו, ומבלי שהתקבל לעבודה. סאמר לא שילם למערער את מלוא שכרו והשניים סיכמו כי יתרת התמורה תשולם בפעם הבאה.

ביום הפיגוע היה המערער עסוק בהסעת מספר נוסעים ליעדים שונים. השיחה הראשונה מתוך שמונה השיחות שניהלו סאמר והמערער באותו יום התרחשה בשעה 12:37 כאשר המערער היה בדרכו למחסום ארז (בעדותו השמיט המערער את הנסיעה למחסום ארז והודה בה רק לאחר שהתובע הפנה אותו לאיכון השיחות). בשיחה הודיע סאמר למערער כי הוא נמצא באום אל פאחם וביקש ממנו להגיע לעיר בכדי להסיעו. המערער השיב כי יעשה כן בתוך זמן מה וביקש ממנו כי ימתין לו וכי יכין את הכסף שהוא חייב לו בגין הנסיעה הקודמת.

בית המשפט ציין, כי המערער לא התעניין ביעד הנסיעה ובכך החליט לעצום את עיניו בכדי שלא יאלץ לקרוא את הכתובת שעל הקיר. בבית המשפט המערער נשאל מדוע אמר לסאמר כי הוא מגיע "עוד מעט" שעה שנסע דרומה לעבר מחסום ארז והיה רחוק מאום אל פאחם מספר שעות נסיעה והוא השיב: "שלא יברח ממני. שלא ייקח מישהו אחר..." (עמוד 132 לפרוטוקול). תשובה זו, כך נקבע, חושפת את מודעותו העמוקה של המערער לכוונותיו של סאמר. למרות שידע שלא יוכל להגיע לאום אל פאחם לפני השעה 16:00 התנהג המערער שכמי שידע כי סאמר יחכה לו ככל שיידרש ולא יוותר על שירותיו. בית המשפט התרשם כי בשיחות הראשונות עם סאמר עוד חשש המערער כי הוא עלול לברוח לו, אך כשפגש אותו כעבור כארבע שעות ומשראה כי סאמר אכן המתין לו ולא נסע עם מישהו אחר, הבין המערער כי יש סיבה טובה לכך שסאמר סבר שרק הוא יוכל לבצע את הנסיעה: בניגוד לכל נהג אחר, המערער לא יסגיר את סאמר ובן דודו.

עותק מותר לפרסום

למרות שידע כי המערער בדרכו אליו, חזר סאמר והתקשר שוב ושוב למערער (בשעה 14:49, בשעה 15:21 ובשעה 16:00). בית המשפט קבע כי לחץ זה הנלמד ממספר ההתקשרויות שביצע סאמר ששהה באום אל פאחם ומתכיפות ההתקשרויות, היה מעורר חשד בלב כל אדם. המערער נשאל על כך והשיב כי הדבר לא עורר בו חשד. בסופו של דבר המערער נפגש עם סאמר ועם בחור צעיר נוסף שהוצג למערער כבן דודו של סאמר במרכז העיר. השניים היו לבושים בבגדים חדשים, שערם משוח בג'ל ומסודר בצורת "קוצים". בפגישה גילה סאמר למערער כי יעד הנסיעה הוא תל אביב. בית המשפט ציין, כי המערער ניסה להתחמק מהנסיעה בטענה שהוא עיף ואולם בשל ההמתנה הממושכת שכפה עליהם ומתוך שאיפה לצאת נשכר מהבחינה הכספית נעתר המערער לבקשה. המערער דרש את החוב בסך של 200 ש"ח בגין הנסיעה הקודמת ועוד 300 ש"ח או 350 ש"ח עבור הנסיעה הנוכחית. לשאלת המערער למטרת נסיעתם לתל אביב ענו השניים כי הם מצאו שם עבודה חדשה בייצור עוגות. בית המשפט קבע, כי בירור זה נעשה אך למראית עין ולשם השקטת מצפוננו של המערער נוכח סימני השאלה ואורות האזהרה שדלקו לאורך כל היום.

סאמר ובן דודו נשאו עמם תיק ושקית. בית המשפט ציין, כי המערער לא התעניין בתכולתם. בחקירתו הנגדית טען כי הפעם, בניגוד לנסיעה הקודמת, התיקים לא נראו לו חריגים ולכן לא בדק את תכולתם. בית המשפט דחה הסבר זה לאור הנסיבות המחשדות ונוכח דברים שאמר בעדותו ולפיהם הוא נוהג להציף ולבדוק מה יש בתיקים של נוסעיו. במהלך הנסיעה החל המערער להעלות בפני הנוסעים נימוקים שונים מדוע לא כדאי שייכנס לתוך תל אביב. בהתקרבם לאזור העיר התברר למערער כי השניים אינם יודעים בדיוק מהו מחוז חפצם והיכן ברצונם לרדת. הם הנחו אותו בהסנות להתקדם ולהיכנס לתוך העיר מבלי להגדיר יעד חד משמעי. סימנים אלה הצטרפו, כך נקבע, לחשדות הקודמים עד שלא נותר ביניהם ובין ידיעה של ממש ולא כלום. בית המשפט קבע, כי המערער הבין שמטרת הנסיעה אינה תמימה. הוא ביקש מהשניים להתקשר למעבידם בכדי שזה יבוא ויאסוף אותם לפני הכניסה לתל אביב. בתחנת הדלק בהרצליה עצר המערער את רכבו, בכדי לעשות עוד ניסיון לדבר עם מעסיקם אך הסתבר שהוא לא יכול היה להגיע ולאספם. בשלב זה, סרב המערער להמשיך בנסיעה בתירוץ שונים: שהוא עיף, שהוא לא רוצה להסתבך בתל אביב ושהוא מתקשה לראות בחשיכה. בית המשפט קבע, כי התירוץ אינם משכנעים וציין כי העיפות לא מנעה ממנו להסכים לנסוע מאום אל פאחם לתל אביב לאחר יום עבודה עמוס והנסיעה הקצרה מהרצליה עד תל אביב לא תשנה הרבה. עוד צוין בהקשר זה, כי

עותק מותר לפרסום

המערער ביקר בתל אביב מדי כמה ימים והוא מתמצא בה וכי אין סיבה שיסתבך ברחובותיה, גם לא בחשיכה.

לאחר המתנה של כחצי שעה בתחנת הדלק, נעתר המערער לבקשת השניים והחל להתקדם לתל אביב. כאשר הגיעו לאזור התחנה המרכזית הישנה ביקשו השניים לרדת ושילמו למערער את מרבית הסכום שהובטח בסך של 450 ש"ח. המערער, כך צוין, מיהר להתרחק מהמקום.

בית המשפט ציין, כי המערער כלל לא נתן דעתו לשאלה מה מביא צמד נערים שטרם התחילו בעבודה לנסוע במונית לתל אביב ולשלם תמורת הנסיעה 300 ש"ח, כאשר ניתן להגיע לתל אביב בעשירית המחיר. אמנם מדובר בשוהים בלתי חוקיים האנוסים לנסוע במונית וגם לשלם מחיר גבוה עבור ההסעה, אך נקבע כי בהצטרפה ליתר הפרטים המחשידים, מקבלת הנסיעה במחיר הזה משקל ראייתי משל עצמה.

המערער לא ניסה ליצור קשר עם סאמר לאחר הפיגוע. בית המשפט ציין, כי משיחות שערך עם בניו ומשחזור מהלכיו ביום הפיגוע עולה כי הוא חשש ששני הנוסעים הם המפגעים. שיחת טלפון אחת לסאמר, כך ציין בית המשפט, יכולה היתה להסיר את הספק ולהפיג את חששותיו. גם אי הסתייגותו של המערער מהקשר שחוקרי השב"כ יצרו בינו, בין הסעת המחבלים ובין הפיגוע מעידה, כך נקבע, על רגשי אשם ועל הכרה במעורבות בתוכניותיהם הרצחניות של השניים. בית המשפט ציין, כי המערער קיבל בהבנה מלאה את החקירה בהקשר הזה כאילו ברור היה לו שהנוסעים הצעירים הם המחבלים. נקבע, כי גם אופן הסתלקותו של המערער מתל אביב מצביע על תחושת אשמה והיא בבחינת התנהגות מפלילה המהווה ראיה נסיבתית.

במהלך השחזור הצביע המערער על מקום ירידתם של נוסעיו מרכבו ואמר "כאן הורדתי אותם וברחתי" ומיד תיקן את דבריו ל"נסעתי, נסעתי" (ת/5). בחקירתו הראשית לא הסתייג המערער מהדברים וחזר על ההסבר שמסר בחקירתו לפיו "ברח" מהמקום בשל פקק תנועה שנוצר עקב עמידת רכבו במקום המפריע לתנועה. בית המשפט דחה הסבר זה וקבע כי "הבריחה" מהמקום נעשתה מיד לאחר הורדת השניים והיא מצביעה על רצון להסתלק מהמקום במהירות האפשרית לבל ייווצר קשר כלשהו בינו ובין הפיצוץ שהמערער הבין, עד כדי ידיעה, שעומד להתרחש. בית המשפט ציין, כי בעדותו בפניו סתר המערער את גרסתו בהודעתו ת/6 לפיה שמע פיצוץ אחד בדרכו לצאת מתל אביב אך לא התייחס לזה משום שחשב שזה פיצוץ מרכב שעשה רעש.

עותק מותר לפרסום

בעדותו טען כי התרחשות הפיצוצים נודעה לו כאשר בנו התקשר אליו ובחקירתו הנגדית טען כי לא שמע כל קול פיצוץ (עמוד 139 לפרוטוקול). סתירה זו, כך נקבע, מחזקת את משקלה של התנהגותו האמורה של המערער.

בית המשפט ציין כי ייתכן שרמת החשד שעשויים היו לעורר תוכן תיקי הנוסעים, מטרת הנסיעה, הופעתם של השניים ואפילו הנכונות לשלם את מחיר הנסיעה (בהנחה שעצם הזמנת הנסיעה אינו חשוד), כל אחד בפני עצמו, אינה גבוהה. אלא שהצטברותם של הדברים יוצרת תמונה אחרת. המערער לא נתן דעתו לשאלה מדוע המתינו לו השניים זמן כה רב רק בכדי לנסוע לתל אביב והתעלם מהחשד שקינן בליבו בהקשר זה. נכונותם של השניים להמתין שעות רבות נבעה מההבנה כי המערער לא יסגיר אותם חרף הנסיבות המחשידות וחרף מה שידע אודותם. המערער הבין כי סאמר ובן דודו אפילו לא ניסו לאתר נהג מונית אחר או בעל מכונית פרטית. בית המשפט קבע, כי כאשר ראה המערער את ההופעה החריגה, התיקים והלבוש, הבין כי דווקא בשל אלה לא עלתה על הפרק האפשרות שיסעו עם מישהו אחר. לשאלת החוקר כיצד זה לא חשד בנוסעים שהם מחבלים לאור שלל הנסיבות המחשידות השיב המערער: "לא האמנתי ובכלל לא חשבתי על דבר כזה" (ת/6, עמוד 10). בית המשפט דחה הסבר זה וקבע, כי הנסיבות הללו העלו חשד כבד בלב המערער כי מטרת הכניסה אינה לעבוד אלא להיטמע בקהל, אך הוא נמנע מלבררן. השאלות שלא הציג להם במהלך היום מצביעות על כך שהוא עמד על מזימתם וכי הוא נאות לשתף עמם פעולה. רצונו לקבל את שכרו הביאו לכלל התעלמות מהחשדות הברורים הללו.

בהקשר זה ציין בית המשפט, כי המניע של המערער לעסוק בהסעות היה כספי. בית המשפט הניח כי גם ביום הפיגוע הסכים המערער להסיע את שני המחבלים לא מתוך שביקש להזדהות עם מניעיהם, למרות שידע על כוונותיהם, אלא מתוך שרצה לקבל את החוב בגין הנסיעה הקודמת ולזכות בשכר הגון עבור הסעה זו. כאמור, המערער כבר נתפס כאשר הוא מבצע הסעה בלתי חוקית כזו ונאסר עליו להשתמש ברכבו למשך 30 ימים. רק כסף רב, כך ציין בית המשפט, עשוי להוות פיצוי הולם לסיכון הכרוך בכך. בני משפחתו של המערער, כמו גם רוחי עצמו, הזהירו את המערער לבל ימשיך להסיע שוהים בלתי חוקיים. המערער טען כי הוא לא שם לב "לשטויות" שרוחי נהג לומר לו וכי האזהרות שנשמעו מפי בני משפחתו נאמרו בזלזול (עמוד 128 לפרוטוקול). ואולם בית המשפט קבע כי במציאות הקשה של הפיגועים התכופים שהתרחשו במדינת ישראל של שנת 2002 ותחילת 2003 לא נדרשה אזהרה בכדי לדעת

עותק מותר לפרסום

כי הסעת תושבי איו"ש עלולה להיות הרת אסון ומי שהוזהר, בוודאי יתקשה לשכנע כי פעל בתום לב.

בית המשפט קבע כי עם הסכמתו של המערער להסיע את המחבלים לתל אביב הומר החשד הכבד למודעות. נקבע, כי התנהגותו בזמן הנסיעה ובמיוחד מה שאירע בתחנת הדלק בהרצליה, מסירים כל ספק כי בשלב זה כבר ידע המערער כי הוא מוליך את הנוסעים לקראת פיגוע התאבדות.

והנה, כך קבע בית המשפט, [...] ניתן היה להרשיעו על סמך הראיות הנסיבתיות ובכללן: החשדות, שקרי המערער וכן התנהגותו המפלילה לאחר הפיגוע. נקבע, כי ראיות נסיבתיות אלה הצטרפו יחד לכלל פאזל שהפך את הספק לאפשרות קלושה ורחוקה ואף חיזקו את האמון שרחש בית המשפט להודעות שנגבו מפני המערער [...] בחקירות השב"כ.

הציר השלישי – הוכחת היסוד הנפשי הנדרש בעבירת הסיוע

כאמור, המחלוקת בין הצדדים היתה ועודנה האם התקיים במערער היסוד הנפשי של עבירת הסיוע לפי סעיף 31 לחוק העונשין. בית המשפט קבע כי למערער היתה מודעות של ממש לכך שהמחבלים נושאים עמם מטעני נפץ לשם ביצוע פיגוע התאבדות בתל אביב. נקבע, כי גם בהנחה כי מודעות מפורשת לא הוכחה, הרי שהוכח כי המערער עצם את עיניו מלברר את העובדות לאשורן ועל כן דינו כמי שידע אותן. בית המשפט קבע, כי המערער היה מודע לכך שהסעת המחבלים מהווה סיוע לעבירת הרצח שהם עומדים לבצע. לפיכך הגיע בית המשפט למסקנה, כי יסוד המודעות – הן ביחס לתרומתה של ההסעה לביצוע העבירה העיקרית והן לעצם התרחשותה הצפויה של העבירה העיקרית – הוכח.

אשר לרכיב המטרה לסייע הנדרש בעבירת הסיוע על פי סעיף 31 לחוק העונשין, קבע בית המשפט כי ייתכן והיה ניתן להסיק מחומר הראיות שבפניו כי למערער היתה מטרה משל עצמו שפיגוע ההתאבדות ייצא לפועל. [...] בית המשפט [...] השתית את מסקנתו על התנהגות המערער ביום הפיגוע כפי שהוא עצמו טען לה.

בית המשפט החיל את הלכת הצפיות כתחליף לרכיב המטרה וקבע כי עוד בטרם עלו השניים למכונית, כל שכן במהלך הנסיעה, הבין הנאשם כי כניסתם של

עותק מותר לפרסום

המחבלים לתל אביב ועימם שני תיקים תביא לידי ביצוע של פיגוע התאבדות כפול. נקבע, כי התוצאות העלולות להיגרם מפיגוע כזה - הרג המוני ופציעת בני אדם רבים, הן אפשרות קרובה לוודאי ולפיכך ניתן לומר כי למערער היתה מטרה לגרום לתוצאות הפיגוע. בית המשפט הוסיף, בבחינת למעלה מן הצורך, כי אם המערער לא ידע ממש ואם לא ראה ממש, הרי עצם את עיניו מלראות את הדברים כהויתם, ודינו כדין מי שידע. לפיכך, כך נקבע, הוכח יסוד המטרה שבעבירת הסיוע ויש להרשיע את המערער.

גזר הדין

בגזר הדין עמד בית המשפט על ההיבט האישי של קורבנות העבירה. בית המשפט שמע, במסגרת הטיעונים לעונש, אודות חלק מהקורבנות והדגיש כי מאחורי המספר עומדים עשרים ושלושה בני אדם, עשרים ושלוש משפחות, עשרים ושלושה אסונות ולצידם עשרות פצועים.

מטעם המערער העידו עדי אופי אשר סיפרו על אופיו הטוב והביעו חוסר אמון באפשרות שאדם כמוהו יעשה את המעשה שהורשע על פיו. כלתו של המערער, שהינה בת למשפחה יהודית חרדית, סיפרה כי המערער התייחס אליה כאילו היתה בתו, ויש בכך כדי להעיד, לדידה, כי אין הוא מבחין בין יהודים לערבים. בטיעונו לעונש חזר בא כוח המערער וציין כי המערער אינו מקבל עליו את מסקנת בית המשפט לפיה סייע בידועין לפיגוע הכפול.

המשיבה עמדה על ההיקף הנורא של שתי פעולות ההתפוצצות. לדבריה, נסיבות המקרה שבפנינו חמורות במיוחד נוכח העובדה שהמערער הוזהר הן על ידי גורמי אכיפת החוק והן על ידי בני משפחתו שלא ימשיך להסיע שוהים בלתי חוקיים וכי הדבר טומן בחובו סכנה לו עצמו ולציבור בכלל. שעה שהסיע את שני המחבלים לתל אביב ידע המערער מה מטרתם ואף ידע שפיצוץ מעין זה בלב תל אביב יגרום ללא ספק להרג ולפציעות של רבים. המשיבה סברה, כי אין נסיבות אישיות מיוחדות המצדיקות התחשבות במערער.

בית המשפט ציין, כי לא יוחס למערער מניע לאומני בביצוע העבירות ולפיכך הטענה כי קשר את גורלו עם העם היהודי אינה משכנעת. המערער עשה את שעשה מתוך תאוות בצע שהעבירה אותו על דעתו. חומרתו של מניע זה, כך נקבע, אינה פחותה. המערער לא תיאר לעצמו כי ניתן יהיה לגלות מיהו הנהג האלמוני שהסיע את

עותק מותר לפרסום

המחבלים לתל אביב וממילא לא צפה כי יתפס ויורשע בעבירה. נקבע, כי התנהגותו בכל הנוגע להסעת המחבלים המתאבדים ולהסעת שוהים בלתי חוקיים בשנים האחרונות מעידה שהוא בז לערכיה של המדינה ומזלזל בחיי תושביה. במיוחד חמורה התנהגותו נוכח האזהרות החוזרות ונשנות שהשמיעו באוזניו בני משפחתו. נקבע, כי העובדה שהוא ממשיך לכפור היום באחריות למעשה מעידה כי אין בפיו חרטה כנה. מנגד, שקל בית המשפט את העדרן של הרשעות קודמות ואת גילו של המערער.

בין הצדדים התעוררה מחלוקת בשאלה האם יש להטיל על המערער עונשים מצטברים בגין כל אחת מעבירות הסיוע לרצח בהן הורשע. המשיבה סברה כי מספר העבירות הוא כמספר הנרצחים והעונש בגינן ראוי שיצטבר. המערער טען כי מעשהו הוא אחד – הסעת המחבלים – ואין הוא אחראי לכך שהמעשה שסייע לו גרם לרציחתם של 23 בני אדם ולפציעתם של עשרות אחרים. בית המשפט קבע, כי אין צורך להכריע במחלוקת, ולו מן הטעם שהמערער ידע שהוא מסיע שני מחבלים שכל אחד מהם נושא עמו תיק וכי אמורות להתרחש שתי התפוצצויות בעיר הומה שיגרמו לקורבנות רבים בנפש. לאור זאת נגזר דינו של המערער והוטל עליו עונש של 40 שנות מאסר בגין העבירות של סיוע לרצח, סיוע לניסיון לרצח וסיוע לגרימת חבלה בכוונה מחמירה וכן עונש מצטבר של שנתיים מאסר בגין העבירות של הסעה שלא כדין והלנה שלא כדין.

הערעור

כמו הדיון בבית המשפט המחוזי כך גם הערעור שבפנינו נסוב על שלושת הצירים. כזכור, שלוש הן טענותיו העיקריות של המערער. [...] טענתו השניה של המערער היא כי אין בראיות האחרות שעמדו בפני בית המשפט כדי לבסס כנדרש את המסקנה כי המערער היה מודע למטרתם של נוסעיו. טענתו השלישית של המערער, טענה משפטית היא, ולפיה לא התקיים במערער היסוד הנפשי הנדרש בעבירת הסיוע.

[...]

עמדת המשיבה

[...]

עותק מותר לפרסום

אשר לטענת המערער כי לא הוזהר בטרם חקירתו בשב"כ, טוענת המשיבה כי על פי כללי החקירה בשב"כ, כל נחקר מקבל לידי בפתח החקירה מסמך כתוב שבו רשומות זכויותיו – לרבות זכותו להימנע מהפללה עצמית וכך נעשה גם ביחס למערער שלפנינו (נ/5). לעניין טענת המערער כי נמנע ממנו מפגש עם עורך דינו טוענת המשיבה כי מניעת מפגש של נאשם בעבירות ביטחוניות עם עורך דין מעוגנת בסעיף 35 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), תשנ"ו-1996 (להלן: "חוק המעצרים"). לדבריה, בפני הערכאה הראשונה לא נטענה כל טענה באשר לסטייה מהוראות החוק בהקשר זה, ואין לקבל טענות אלה כעת בשלב הערעור. עוד טוענת המשיבה, כי לא הוכח כי בחקירתו של המערער בשב"כ נעשה שימוש באמצעים אסורים ואף נקבע כי החקירות נהלו כדבעי. בנסיבות אלה, כך נטען, אין להידרש לטענת ההגנה לפיה המקרה שלפנינו אינו בבחינת "פצצה מתקתקת" ולפיכך אינו מצדיק נקיטה באמצעים האסורים בדרך כלל.

הציר השני – הראיות הנסיבתיות

טענות המערער

המערער מסביר את מרבית הראיות הנסיבתיות ובכללן: חוסר ההתעניינות ביעד הנסיעה, בתוכנם של התיקים ובהעדרו של יעד מוגדר בתל אביב על רקע היותו מסיע שוהים בלתי חוקיים המבקש להרוויח את לחמו. לדבריו, מסקנותיו של בית המשפט מראיות אלה מופרכות. גם את התלות הדווקנית של סאמר במערער מבקש המערער להסביר בכך שעבור שוהים בלתי חוקיים אמצעי התחבורה הקונבנציונאליים הם בגדר סכנה. לטענת המערער התעניינותו במטרת הנסיעה של נוסעיו, אותה פירש בית המשפט כניסיון להשקטת מצפונו, דווקא מעידה על כך שלא עצם את עיניו. לעניין העדרו של יעד נסיעה מוגדר, מציין המערער כי לא מצופה משני שוהים בלתי חוקיים להתמצא בתל אביב. אשר למחיר הנסיעה, טוען המערער כי הוא זהה למחירה של מונית "ספיישל" מאום אל פאחם לתל אביב. לדבריו, אילו ידע כי שני נוסעיו הם מחבלים מתאבדים היה בוודאי, כמי שעל פי קביעת בית המשפט מונע על ידי בצע כסף, משקלל את הסיכון במחיר הנסיעה ואף מתעקש לגבות את החוב בגין הנסיעה הקודמת.

עוד טוען המערער, כי בגדיהם של המחבלים ותספורתם, כמו שאר הנסיבות המופיעות בפסק הדין כמחשידות, לא עוררו חשד בליבו, ואף הפחיתו כל אפשרות

עותק מותר לפרסום

לחשד כזה. המחבלים נסעו לתל אביב בעת ערב ולכן סביר שיתהדרו בבגדים נקיים ובתספורת מוקפדת שהם סטנדרטיים לבני גילם. הם לא לבשו מעילים יוצאי דופן, לא נשאו תיקים גדולים, לא הביעו עמדה אידיאולוגית, סיפקו הסבר משכנע באשר ליעדם בתל אביב, דיברו עם מעבידם ושילמו מחיר סטנדרטי בעבור הנסיעה. עוד מציין המערער, כי הוא הכיר את סאמר הכרות מוקדמת, הסיעו מספר פעמים לחיפוש עבודה בקונדיטוריות שונות ושום פיגוע לא התרחש עקב כך ולכן כאשר הסיעו לעבודה שמצא לדבריו במפעל לעוגות בתל אביב, לא מצא יסוד לחשד.

לטענת המערער התנהגותו לאחר פרסום דבר הפיגוע ופרטיו אינה יכולה להעיד על מצבו הנפשי עובר לביצוע הפיגוע. לפיכך, לדבריו, אין לייחס חשיבות לעובדה שלא ניסה ליצור קשר עם סאמר ולכך שלא הביע תמיהה על החקירה בדבר קשריו עם סאמר. מדובר על הבנת טיב המעשה בדיעבד לאחר הפרסום בתקשורת. [...]

עמדת המשיבה

לטענת המשיבה כל אזרח ישראלי המסיע שוהים בלתי חוקיים באופן קבוע מודע לאפשרות שהוא עלול להסיע ברכבו מחבל מתאבד. כך ככלל, ובוודאי שכך בענייננו, הן על רקע העיתוי, תקופה בה בוצעו פיגועים רבים, הן על רקע האזהרות שהוזהר המערער, והן על רקע יתר נסיבות הנסיעה הספציפית, לרבות אמירתו של המערער במהלך השחזור כי ברח מהמקום לאחר שהנוסעים ירדו מרכבו. [...]

הציר השלישי - הוכחת היסוד הנפשי הנדרש בעבירת הסיוע

טענות המערער

לטענת המערער, בית המשפט המחוזי התעלם מההלכה שנקבעה ב-ע"פ 7580/02 ג'אבר נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, 22.9.2005) ולפיה על מנת להחיל את הלכת הצפיות בעבירת הסיוע, יש להוכיח מעבר לספק סביר כי הנאשם ידע בוודאות קרובה כי העבירה העיקרית עומדת להתבצע. המערער טוען, כי בית המשפט מסתמך על תחליף עצימת העיניים שעניינו חשד וממילא לא הוכחה ולא נקבעה ידיעה בדרגה הקרובה לוודאי על אפשרות התרחשות הפיגוע ולפיכך, לא ניתן להחיל את הלכת הצפיות ולהרשיעו בסיוע לרצח.

עותק מותר לפרסום

עמדת המשיבה

המשיבה טוענת, כי בית המשפט דווקא קבע כממצא פוזיטיבי כי המערער היה מודע למטרתם של נוסעיו המחבלים עובר לביצוע הפיגועים. לדבריה, הקביעה כי הוא למצער עצם את עיניו מראות את מטרתם, היתה קביעה שמעבר לצורך בלבד. לדבריה, בעניין ג'אבר המסיע לא היה מודע ברמה של וודאות קרובה לכך שנוסעו עומד לבצע פיגוע אלא רק קינן בלבו חשש ממשי ורציונאלי כי קיימת אפשרות סבירה ביותר שמדובר במחבל מפגע. לפיכך, נקבע שם כי לא היה מקום להחיל את הלכת הצפיות במקום יסוד המטרה בעבירת הסיוע. לטענת המשיבה, ענייננו שונה מזה שנדון בעניין ג'אבר שכן המערער היה מודע מודעות של ממש לכך שהוא מסיע מחבלים לתוך תל אביב ולפיכך ניתן להשתמש בהלכת הצפיות כדי למלא את דרישת המטרה שבעבירת הסיוע. עוד נטען, כי ניתן להשתמש בהלכת הצפיות גם כאשר מדובר ברמת חשד גבוהה לקיום הנסיבה ולפיכך, גם אם כקביעת בית המשפט מעבר לנחוץ לא היה המערער מודע מודעות מלאה שהוא מסיע מחבלים, אלא רק חשד בכך חשד ברמה גבוהה, הרי שניתן להחיל את הלכת הצפיות בהתאם לאמור בעניין ג'אבר ולהרשיע את המערער בסיוע לרצח.

הערעור על גזר הדין

לטענת המערער, לא ניתן להטיל עליו את מלוא הזעם והכאב של משפחות הנספים והפצועים לאחר שהולך שולל בידי שני המחבלים. לגישתו, דווקא בנסיבות אלה, נוכח הרגשות העזים שעורר הפיגוע, נדרש בית המשפט לרסן עצמו ולא ללכת אחר דעת הקהל הסוחפת נגד חירויות הפרט. המערער טוען, כי הוא חי כל חייו חיים נורמטיביים, עבד ופירנס את משפחתו הענפה. לדבריו, הוא נרתע מכל מעורבות פוליטית ואין לו כל עבר פלילי. הוא נקלע לפרשיה טרגית זו בעויות אכזרית של הגורל ולא מתוך רצון של ממש לסייע לרצח. המערער, כך נטען, קשר גורלו עם גורל העם היהודי כאשר עבד במשך 40 שנים עם יהודים וחיתן את בנו עם אישה יהודיה.

עוד טוען המערער, כי העובדה שבית המשפט לא הכריע האם להטיל עליו עונש מצטבר או חופף כמו גם העובדה כי לא פירט כמה שנים נגזרו עליו בגין כל אחת מהעבירות בהן הורשע מעלה את החשש כי הוא נענש פעמיים על אותה עבירה, שכן עניינן של שתיים מהעבירות בהן הורשע, סיוע לניסיון לרצח וסיוע לחבלה בכוונה מחמירה, באותה התרחשות.

עותק מותר לפרסום

בנוסף טוען המערער, כי במקרים קודמים בהם דנו בתי המשפט בעניינם של מסייעי מחבלים, ואפילו כאלה שהוכח כי ידעו באופן מובהק מהי מטרת הנסיעה, לא נגזרו עונשים כבדים כעונש שהוטל עליו. לדבריו, רף הענישה המקובל לענישת מסיעי מחבלים הינו כעשר שנות מאסר בפועל. עונשו שלו, כך נטען, חורג במידה ניכרת מרף הענישה האמור, במיוחד לאור גילו, סיפורו האישי והתשתית הראייתית להרשעתו.

עמדת המשיבה

לטענת המשיבה, ב-ע"פ 1742/91 1997 נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(5) 289 (1997) קבע בית משפט זה כי ניתן לצבור עונשים בהתאם לפגיעה בחיי אדם. בית המשפט המחוזי נמנע מצבירת עונשי המקסימום האפשריים בענייננו בהתאם למספר הקורבנות והסתפק בכך שהכפיל בשניים עונש מקסימום אחד, בשל הסעת המערער שני נוסעים, שביצעו שני מעשי פיגוע ושגרמו בסופו של יום למותם של עשרים ושלושה בני אדם ולפציעתם של עשרות. ראוי היה, לגישה, להכפיל את עונש המקסימום בהתאם למספר הקורבנות, אך בית המשפט בישראל אינו נוהג להטיל עונשים כה כבדים החורגים מתקופת חייו של אדם. בנסיבות אלה הסתפק בית המשפט בהכפלה סמלית של העונש.

לטענת המשיבה עיון בפסקי הדין שצוינו על ידי המערער מעלה שאין מקום להשוואה בין אותם המקרים לעניין שבפנינו. לדבריה, בחלקם של פסקי הדין מדובר בעבירות של גרימת מוות ברשלנות בלבד, חלקם הסתיים בהסדר טיעון בשל בעיות ראייתיות ואחרות ובחלקם דובר ביסוד נפשי של חשד בלבד למטרת הנוסע.

ד"ר

סעיף 31 לחוק העונשין המעגן את עבירת הסיוע קובע כך:

"מסייע 31. מי אשר, לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו או לאבטח אותו, או למנוע את תפיסת המבצע, גילוי העבירה או שללה, או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה, הוא מסייע."

עותק מותר לפרסום

המסייע אינו נמנה על המבצעים העיקריים של העבירה. הוא תורם תרומה עקיפה ומשנית לביצועה של העבירה העיקרית (ע"פ 4389/93 מרדכי נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(3) 22 (2001); ע"פ 320/99 פלונית נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(3) 22 (2001); ע"פ 7085/93 נג'אר נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(4) 221 (1997)). עבירת הסיוע היא עבירת התנהגות ועל רכיבי היסוד העובדתי שלה נמנים המעשה, שהינו התנהגות שיש בה ליצור את התנאים להגשמתו של היסוד העובדתי בעבירה על ידי המבצע העיקרי, והנסיבה, שהיא הפלילות של ההתנהגות שלה מהווה הסיוע גורם משני ועקיף. מבחינת היסוד הנפשי, על המסייע להיות מודע לטיב התנהגותו, דהיינו לכך שהתנהגותו תורמת ליצירת התנאים לשם עשיית עבירה עיקרית בעלת ייעוד מוחשי, ולקיום הנסיבות, כלומר מודע לכך שהמבצע העיקרי מבצע או עומד לבצע עבירה, אם כי לא נדרש כי יהיה מודע לכל פרט מפרטי העבירה (עניין פלונית, עניין נג'אר). בנוסף, כך נקבע בפרשת פלונית, נדרש מצב נפשי של מטרה לסייע לעברייני העיקרי (עניין פלונית, עניין ג'אבר, ע"פ 7829/03 מדינת ישראל נ' אריאל הנדסת חשמל רמזורים ובקרה בע"מ (לא פורסם, 14.7.2005), ש"ז פלר יסודות בדיני עונשין כרך ב 260-261 (1987)). בעניין המצב הנפשי הנדרש עוד נרחיב בהמשך הדברים.

האם ידע המערער בזמן ביצוע העבירה כי בהסיעו את סאמר ובן דודו הוא תורם ליצירת התנאים לשם ביצוע הפיגוע? האם היה מודע לכך שהשניים עומדים לבצע פיגוע? האם ביקש לסייע לשניים? שאלות אלה הן במהותן שאלות עובדתיות. התשובות לשאלות אלו נלמדות מחומר הראיות ומהעדויות ששמע בית המשפט קמא. הלכה היא שבית משפט שלערעור לא יתערב בקביעות עובדתיות ובהערכת מהימנותם של עדים, אלא במקרים חריגים. במלאכה זו קיים יתרון מובהק לערכאה הדיונית שיכולה להתרשם מהעדים המופיעים בפניה בדרך ישירה ובלתי אמצעית (ראו למשל: ע"פ 5972/07 פלוני נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, 21.2.2008); ע"פ 10423/07 מדינת ישראל נ' סיטרין (טרם פורסם, 11.6.2008)). בית המשפט המחוזי ערך ניתוח מקיף של הראיות והעדויות שהובאו בפניו, קבע ממצאי מהימנות והגיע לכלל גיבושה של תמונה עובדתית הנסמכת על ממצאיו אלה. שוכנעתי כי אין מקום להתערב במסקנתו של בית המשפט המחוזי לפיה ידע המערער כי סאמר ובן דודו עומדים לבצע פיגוע וכי בהסיעו את השניים הוא תורם ליצירת התנאים לשם ביצוע הפיגוע. אפרט.

[...]

עותק מותר לפרסום

תנאי לקבילותן של ההודאות שמסר המערער במהלך חקירתו הוא כי הן היו "חפשיות ומרצון" (סעיף 12(א) לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971; ע"פ סמירק נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(3) 529 (2002)). כלל הוא כי הודאת נאשם תיפסל אם הופעל עליו בעת החקירה "לחץ חיצוני" שהיה בו כדי לשלול את יכולתו לבחור אם לעשות שימוש בחיסיון מפני הפללה עצמית ובזכות השתיקה (עניין סמירק, ע"פ 1094/07 תדון נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, 3.7.2008)). האם הופעל על המערער "לחץ חיצוני" כזה? זו השאלה העומדת להכרעתנו במסגרת הדיון [...].

[...]

אשר לטענת המערער כי לא הוזהר עובר לחקירתו בשב"כ [...] ולפיכך יש לפסול את קבילות דבריו, הרי שדינה להידחות. ראשית, גם בעניין זה מבקש המערער כי נידרש לטענה שזנח במסגרת הדיון בפני בית המשפט המחוזי. בדיון שנערך ביום 5.6.2003 הסכים בא כוח המערער להצעת בית המשפט להתמקד בשאלת משקל הזכ"דים שנערכו בידי חוקרי השב"כ ולא בשאלת קבילותם (עמוד 29 לפרוטוקול). לפיכך צומצמה טענתו של המערער בעניין קבילות הראיות [...]. למעלה מן הדרוש אוסיף לעניין הזכ"דים, כי במקרה שלפנינו, כמו בעניין סמירק הנזכר, השתכנע בית המשפט כי אי אזהרתו של המערער נבעה מאופייה הסיכולי של החקירה שבה התעורר צורך דחוף לקבל מידע מהמערער. בית המשפט ציין, כי הצורך הביטחוני לחקור את דרכי יצירת הקשר בין המערער לבין המחבלים, הצורך לברר אם יש עוד אזרחים ישראלים שכמותו המסיעים מחבלים לפיגועים, והאפשרות להגיע באמצעות חקירתו לאלה אשר סייעו למחבלים היו דחופים מכדי שיביאו לפסילת הזכ"דים. זאת ועוד, בזכ"דים אלה שתיעדו את חקירתו של המערער בשב"כ לא תועדה הודאה של המערער כי ידע על מטרת נסיעתם של נוסעיו. הגרסה שתועדה בזכ"דים דומה בעיקרה לזו שמסר שעה שנחקר במשטרה תחת אזהרה וממילא אין לומר כי העדר האזהרה פגע ברצונו החופשי של המערער והיא שהיתה הגורם שהשפיע עליו למסור את גרסתו זו. לא למותר לציין בהקשר זה, כי המערער קיבל לידיו בפתח החקירה בשב"כ מסמך כתוב שבו צוינו זכויותיו, ובכללן זכותו להימנע מהפללה עצמית (נ/5).

[...] בנסיבות אלה, נראה כי אזהרה זו בידי השוטר מטר ו"דף המידע לעצור"

שקיבל המערער בפתח חקירתו בשב"כ ובו צוין כי עומדת לו הזכות שלא להפליל את עצמו ממלאים אחר דרישת האזהרה.

עותק מותר לפרסום

טענת המערער בדבר מניעת מפגש עם עורך דינו לא הועלתה בפני בית המשפט המחוזי. די בטעם זה כדי לדחות אותה. המשיבה מפנה לעניין זה לסמכות למנוע מפגש של נאשם בעבירות ביטחוניות עם עורך דין הקבועה בסעיף 35 לחוק המעצרים. המערער טוען, כאמור, כי לא הודע לו על דחיית המפגש עם עורך דינו ועל זכותו לערור על ההחלטה בעניין. דא עקא, היות וטענה זו נטענת לראשונה בערעור, אין בפנינו תשתית עובדתית נאותה בכדי להכריע בה. ואולם, אפילו נניח לטובת המערער כי היתה פגיעה כזו ביכולתו לערור על ההחלטה לדחיית מפגש עם עורך דין, הרי שפגיעה זו לא פגעה בגרעין הקשה של זכות ההיוועצות בשים לב לעובדה שחוקיות ההחלטה אינה שנויה במחלוקת (עניין סמירק בעמוד 556).

לאחר שמצאנו כי הודאות המערער שניתנו במסגרת [...] קבילות הן, נפנה עתה להערכת משקלן. המשקל שיינתן להודאת נאשם ייקבע על פי שני המבחנים המצטברים שנקבעו זה מכבר בפסיקה לעניין זה (ראו למשל: ע"פ 533/82 זכאי נ' מדינת ישראל, פ"ד לח (3) 57 (1984); עניין סמירק). המבחן הראשון, מבחן פנימי הוא, מתייחס לתוכנה של ההודאה ולסימני האמת הנלמדים מתוכה. המבחן השני הוא חיצוני ולפיו נדרש "דבר מה נוסף" מחוץ לדברי הנאשם בהודאתו שיש בו כדי לאשר אמיתותה.

בחינה פנימית של ההודאות שמסר המערער מעלה כי הן עקביות, סדורות, קוהרנטיות ובעלות היגיון פנימי. [...] כחודש לפני האירוע סיפר סאמר למערער כי הוא רוצה לבצע פיצוץ וביום הפעולה אמר סאמר למערער כי הוא יפוצץ את האבטיח [...] וכי "יפגשו בגן עדן".

[...] כדבר מה נוסף שימשה שורה של ראיות נסיבתיות אותן ניתח בית המשפט ועליהן נעמוד להלן במסגרת הדיון בציר השני.

הציר השני

המערער חי במדינת ישראל עשרות בשנים ומעורה, כך אף לפי דבריו, באורחות חייהם של תושביה. ככזה, הוא בוודאי נחשף לידיעות על פעולות טרור ופיגועים שבוצעו תכופות באותה עת במדינה. בהודעתו מיום 23.1.2003 (ת/15) הוא אישר כי חשד שאותם אנשים מהשטחים שהוא מסיע יכולים להיות מפגעים ואף אמר להם את הדברים (אם כי באותה נשימה ציין כי לא חשד באיש מאלה שהסיע). המערער הוזהר, הן בידי בני משפחתו והן בידי רוחי כי הסעתם של שוהים בלתי חוקיים עשויה

עותק מותר לפרסום

להיות הרת אסון. באחד המקרים הוא נתפס ורכבו נאסר לשימוש למשך 30 ימים. כל אלה וודאי עוררו חשדות בליבו של המערער. המערער נמנע מלברר את חשדותיו. בחקירתו הנגדית נשאל: "... זה הדאיג אותך, ישב לך בראש שאנשים מהשטחים מבצעים פיגועים גם אמרת שזה הדאיג אותך אך לא עשית מאמץ לבדוק כי זה לא עניין אותך, רק הכסף עניין אותך" והשיב: "זה נכון. בתוך ליבי זה הדאיג אותי אבל אני הרווחתי מהם כסף". ובהמשך נשאל המערער: "אתה גם לא עשית יותר מדי כדי לבדוק" והשיב: "לא עשיתי" (עמודים 127-128 לפרוטוקול). אלא שבחשדות כלליים אלה אין די: "בגדר המחשבה הפלילית הנדרשת מן המסייע, עליו להיות מודע לכך שפעולתו תסייע למעשה עברייני ביעד מוחשי, אם כי לא חייבת להיות מודעות לפרטי פרטיו, ולא די במודעותו כי פעולתו תסייע למעשה עברייני כלשהו" (עניין נג'אר (ההדגשה אינה במקור); עניין פלונית). נראה גם כי אין די במודעות כללית לסכנה הנובעת מהסעת שוהים בלתי חוקיים לשם הרשעה בעבירה של סיוע לרצח (ע"פ 9826/05 מחאג'נה נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, 9.7.2008)).

בכדי להרשיע את המערער בעבירות בהן הורשע היה על בית המשפט להשתכנע כי מודעותו, או למצער החשד אותו נמנע מלברר, היו מופנים כלפי מעשה עברייני ביעד מוחשי. חוסר ההתעניינות ביעד הנסיעה, התנהגותו של המערער כמי שידע שסאמר לא יוותר על שירותיו ויחכה לו, עצם העובדה שסאמר אכן חיכה לו, ההתקשרויות החוזרות והנשנות של סאמר אל המערער, הופעתם של נוסעיו, התיקים שנשאו, העדרו של יעד נסיעה מדויק, המחיר הגבוה ששילמו השניים בעבור הנסיעה, כמו גם התנהגותו של המערער בתחנת הדלק בהרצליה, כל אלה מעידים כי החשד הכללי שהתעורר בליבו של המערער הומר לחשד המופנה כלפי "מעשה עברייני ביעד מוחשי". מקובלת עלי מסקנת בית המשפט לפיה רמת החשד שעשויים היו לעורר הופעתם של הנוסעים, תוכן תיקיהם, מטרת הנסיעה והנכונות לשלם את מחיר הנסיעה, כל אחד בפני עצמו אינה גבוהה. אלא שהצטברותם של הדברים, במיוחד נוכח נכונותם של הנוסעים להמתין דווקא למערער וההתקשרויות החוזרות והנשנות של סאמר למערער, העלתה חשד כבד בלב המערער באשר למטרת הנסיעה האמיתית, חשד אותו נמנע המערער מלברר. בשלב מסוים הפך החשד לידיעה. התנהלותו של המערער בתחנת הדלק בהרצליה כפי שתוארה לעיל מצביעה על כך שבשלב זה היה המערער כבר מודע לכך שהוא מסייע את השניים לקראת ביצועו של פיגוע התאבדות, וכך קבע בית המשפט.

עותק מותר לפרסום

בית המשפט קבע, כי הראיות הנסיבתיות חורגות לעיתים מגדר "דבר מה נוסף" הנדרש לתמוך בהודאותיו ומגיעות עד כדי סיוע ואף מעבר לכך. [...] היה ניתן להרשיעו על סמך ראיות נסיבתיות אלה ושקריו אותם הזכרתי לעיל. [...] אין ספק שראיות אלה משמשות למצער "דבר מה נוסף" משמעותי לתוכן הודאותיו של המערער. גם פליטת הפה של המערער "הורדתי אותם וברחתי" היא בבחינת "דבר מה נוסף" לאמור בהודאות (ראו והשוו: עניין סמירק בעמודים 558-559). אין הכרח להכריע בשאלה אם די היה בראיות הנסיבתיות כשלעצמן כדי להספיק לביסוסה של הרשעה בעבירות בהן הורשע המערער.

סיכום ביניים: נמצא איפוא, על יסוד הראיות שהושגו [...] והראיות הנסיבתיות, שהן למצער "דבר מה נוסף", כי המערער ידע בזמן ביצוע העבירה כי בהסיעו את סאמר ובן דודו הוא תורם ליצירת התנאים לשם ביצוע הפיגוע ואף היה מודע לכך שהשניים עומדים לבצע פיגוע. כזכור, היסוד הנפשי של עבירת הסיוע כולל, מלבד המודעות לטיב ההתנהגות המסייעת ולנסיבה, גם מצב נפשי של מטרה לסייע לעבריין העיקרי. השאלה שנותרה לדיון, אם כן, היא האם התקיים במערער המצב הנפשי של מטרה לסייע לשניים?

הציר השלישי

בפרשת פלונית קבע הנשיא א' ברק לעניין המצב הנפשי של מטרה לסייע כך:

"לעתים המסייע מודע לטיב התנהגותו המסייעת ולקיום הנסיבות הרלוונטיות, אך אינו מעמיד לנגד עיניו את מטרת הסיוע אף שמטרה זו מתבקשת, ברמת הסתברות של ודאות קרובה, ממודעותו של המסייע לטיב התנהגותו המסייעת ולקיום הנסיבות הרלוונטיות. במצב דברים זה יש מקום להחיל את הילכת הצפיות אשר פותחה בפסיקה (ראו: ע"פ 2831/95 אלבה נ' מדינת ישראל [15], בעמ' 302 ופ"ל בספרו הנ"ל (כרך ב) [20], בעמ' 264; השופט אנגלרד בפרשת פוליאקוב [2]; ע"פ 2910/94 הנ"ל [11], בעמ' 440). אכן, מודעות שהתנהגותו של המסייע עשויה, קרוב לוודאי, להוות תרומה מסייעת למבצע העיקרי, שקולה כנגד המטרה לסייע לו, הנדרשת בהוראת הסיוע"

הנה כי כן, דרישת המצב הנפשי של מטרה לסייע תבוא על סיפוקה גם מקום בו הנאשם מודע שהתנהגותו עשויה, קרוב לוודאי, להוות תרומה לעבריין העיקרי (ראו גם:

עותק מותר לפרסום

עניין אריאל הנדסת חשמל רמזורים ובקרה בע"מ, וכן פלר יסודות בדיני עונשין, בעמוד 264). בפסק הדין בעניין מחאג'נה שניתן לאחרונה חזרה הנשיאה ד' ביניש על קביעה

: 11

"כאשר המסייע צפה ברמה של קירבה לוודאות, כי התנהגותו תתרום לביצוע העבירה העיקרית, הרי שהדבר יכול להוות תחליף למטרה לסייע, במסגרת כלל הצפיות. לשון אחר; גם אם המסייע לא רצה בהתרחשות העבירה העיקרית, מספיק שהיה מודע ברמה של קרוב לוודאי לכך שפעולותיו מסייעות להגשמתה, על מנת שניתן יהיה להרשיעו כמסייע (פרשת פלונית לעיל, בעמ' 35)".

בענייננו, כזכור, החיל בית המשפט את הלכת הצפיות כתחליף לרכיב המטרה של עבירת הסיוע וקבע כך:

"סעיף 20[ב] לחוק העונשין קובע כי 'לעניין כוונה, ראיה מראש את התרחשות התוצאות, כאפשרות קרובה לוודאי, כמוה כמטרה לגרמן'. עוד בטרם עלו השניים למכונת, כל שכן במהלך הנסיעה, הבין הנאשם כי כניסתם של המחבלים לתל אביב ועימם שני תיקים תביא לידי ביצוע פיגוע התאבדות כפול. התוצאות העלולות להיגרם מפיגוע כזה - הרג המוני ופציעת בני אדם רבים, היא אפשרות קרובה לוודאי. כיוון שכך - ניתן לומר על הנאשם כי הייתה לו מטרה לגרום את תוצאות הפיגוע. ואם נבקש לדקדק עוד יותר, מה שלדעתנו אינו נחוץ, נאמר כי אם לא ידע ממש ואם לא ראה ממש, הרי עצם את עיניו מלראות את הדברים כהויותם, ודינו כדין מי שידע... נמצא, כי יסוד המטרה שבעבירת הסיוע - הוכח".

סעיף 20(ב) לחוק העונשין אותו מזכיר בית המשפט חל על עבירות כוונה בעלות רכיב תוצאתי בלבד (ע"פ 217/04 אלקודעאן נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 29.6.2005); רע"פ 9818/01 ביטון נ' סולטן, פ"ד נט(6) 554 (2005)). סעיף 20(ב) לחוק העונשין אינו חל באופן ישיר על עבירות התנהגות בעלות יסוד נפשי של מטרה, כבעבירת הסיוע. כלל הצפיות החל בענייננו הוא כלל הצפיות ההלכתי. עלינו לבחון, לעניין כלל הצפיות כתחליף לדרישת המטרה, לאמור, האם היה המערער מודע לכך שהתנהגותו עשויה, קרוב לוודאי, להוות תרומה מסייעת למבצע העיקרי. התשובה לכך היא, לאור העובדות שנקבעו, בחיוב. בית המשפט קבע כי משעה שנעתר המערער לבקשת המחבלים להסיעם לתל אביב, התגבשה אצלו הידיעה בדבר טיב נסיעתם

עותק מותר לפרסום

ומטרתה. בשלב זה הבין המערער כי בכדי לבצע את העבירה יהיה על שני המחבלים להגיע ליעדם ומכאן שבהסעתם על מטעניהם ליעדם הוא, בוודאות קרובה, תורם ומסייע להם, בביצוע הפיגוע. הנה כי כן, השתכללותו של התחליף לרכיב המטרה עולה בעליל מן העובדות עליהן עמדנו בהרחבה.

בערעור שלפנינו מנסה המערער להיבנות מקביעת בית משפט זה ב-ע"פ

11131/02 יוסטופוב נ' מדינת ישראל, פ"ד נח (3) 917 (2004) לפיה:

"הלכת הצפיות אינה מעניקה מניה וביה תחליף לדרישת המטרה. אין די במודעות, על מנת להקימה. שאחרת, יהיה בכך כדי לרוקן מתוכן את הלכת פלונית, באשר בית המשפט, בפועל, יסתפק, בהתאם להלכת פוליאקוב אשר בוטלה, ביסוד נפשי של מודעות. על מנת שתוחל הלכת הצפיות, יש להראות, כאמור, מודעות בדרגה של קרוב לוודאי לאפשרות ביצוע העבירה..."

על קביעה זו חזר בית משפט זה בעניין ג'אבר לאמור:

"על מנת שניתן יהיה להחיל את הלכת הצפיות על יסוד המטרה בעבירת הסיוע, נדרשת המדינה להוכיח מעבר לספק סביר כי האדם המואשם בסיוע ידע בוודאות, או למצער בוודאות קרובה, כי העבירה העיקרית עומדת להתבצע. בפרשת יוסטופוב נקבע, כי כאשר הדרישה למודעות מעין זו אינה מתקיימת, לא ניתן להחיל את הלכת הצפיות כתחליף ליסוד המטרה בעבירת הסיוע."

אין בפסקי הדין הנזכרים כדי להועיל למערער. מסקנת בית המשפט היתה כי מודעותו של המערער לכך שהעבירה העיקרית עומדת להתבצע היתה ברורה. וכך קבע בית המשפט: "...אנו סבורים כי הוכח מעל לכל ספק כי [המערער] ידע עובר לנסיעה ובמהלכה כי הוא מסייע שני מחבלים העומדים לפוצץ את עצמם במרכז תל אביב..." (עמוד 24 להכרעת הדין). לא מצאנו כאמור מקום להתערב בקביעה זו של בית המשפט, ואין מנוס מדחיית טענתו של המערער לפיה לא ידע בוודאות קרובה כי העבירה העיקרית עומדת להתבצע וכי לא התקיים בעניינו התנאי להחלת הלכת הצפיות כפי שנקבע בפרשות יוסטופוב וג'אבר. נעיר כי הסיפא לדברי בית המשפט המחוזי (מהמילים "ואם נבקש לדקדק עוד יותר...") היא דברים שנאמרו בבחינת למעלה מן הצורך לשיטתו של בית המשפט עצמו.

עותק מותר לפרסום

הערעור על גזר הדין

כזכור, היו הצדדים חלוקים בשאלה האם יש להטיל על המערער עונשים מצטברים בגין כל אחת מעבירות הסיוע לרצח בהן הורשע. בעוד שהמשיבה סברה כי יש לגזור על המערער עונש מצטבר, טען המערער כי מעשהו אחד, ואין הוא אחראי לכך שהמעשה שסייע לו גרם לרציחתם ולפציעתם של רבים. בית המשפט נמנע מהכרעה בשאלה זו ואולם לפי פסיקה ברורה של בית משפט זה ניתן, על דרך העיקרון, להטיל עונש נפרד בגין כל גרימת מוות בנסיבות כמו אלה שבפנינו, ואף בנסיבות בהן מי שהסיע מחבל מתאבד שגרם למותם של רבים הורשע רק בגרימת מוות ברשלנות. הלכה זו, כפי שצוין בפרשת מחאג'נה, כבר קנתה שביתה בשיטתנו ולא נבוא להרהר אחריה (ראו האסמכתאות שפורטו בפרשה הנזכרת). אין איפוא מניעה משפטית להטיל עונש הנגזר ממספר מקרי המוות שנגרמו. השאלה הטעונה הכרעה בענייננו היא האם העונש שהוטל על המערער הוא העונש הראוי.

המערער עסק בהסעת שוהים בלתי חוקיים ובהלנתם בחצריו. חרף כל אזהרותיהם של בני משפחתו ואחרים בדבר הסיכון הכרוך בהסעת שוהים בלתי חוקיים ולמרות שבמהלך אחת מהנסיעות נתפס ורכבו נאסר לשימוש במשך 30 ימים, שב המערער והסיע שוהים בלתי חוקיים בתחומי מדינת ישראל. ביום האירוע הסיע המערער את סאמר ובן דודו ובכך סייע להם בביצוע הפיגוע הרצחני שהמיט אסון כבד על רבים וגרם לסבל עצום כל-כך. כפי שפורט, המערער ידע כי הוא מסיע שני מחבלים בדרכם לביצוע פיגוע התאבדות בתל אביב. המערער הורשע אמנם בעבירות של סיוע, ואולם מעשיו חמורים ומאופיינים בדרגת אנטי-חברתיות גבוהה ביותר. חמורה במיוחד היא הידיעה שהתגבשה בתודעתו של המערער בדבר מטרת נסיעתם של השניים והשלכותיה. לכך יש להוסיף את שיקול ההרתעה. על המסייע למחבלים לממש את זממם לדעת כי הוא עשוי לשאת בעונש בגין נטילת חייו של כל אחד מהקורבנות ובגין חבלותיהם של הפצועים.

ואולם, אין להתעלם מנסיבותיו האישיות של המערער ובכללן גילו המתקדם והעדרן של הרשעות קודמות. אם יותר עונשו על כנו, ייאלץ המערער, ככל הנראה, להעביר את שארית חייו מאחורי סורג ובריח ובכך יוטל עליו, הלכה למעשה, מעין מאסר עולם. זאת ועוד, נראה כי העונש שהוטל על המערער, 42 שנות מאסר בפועל, חורג משמעותית מרף הענישה המקובל במקרים דומים.

עותק מותר לפרסום

למרבה הצער, אין זו הפעם הראשונה בו נדרש בית משפט זה לערעורו של מי שהורשע בדין בגין הסעת מחבלים לקראת ביצוע פיגוע. בפרשת ג'אבר הנזכרת זוכה המערער מעבירה של סיוע לרצח ותחת זאת הורשע בהריגה. נקבע כי המערער חשד במחבל ובכוונותיו אולם לא ידע ברמה של וודאות קרובה כי המחבל עומד לבצע פיגוע. בית המשפט המחוזי גזר על המערער, בין היתר, 10 שנות מאסר בפועל ובית משפט זה לא מצא יסוד להתערב בעונש. ב-ע"פ 1431/04 אגבריה נ' פרקליטות המדינה (לא פורסם, 13.1.2005) הורשע המערער במסגרת הסדר טיעון בעבירות של ניסיון לרצח ובהסעת שוהה בלתי חוקי לקראת ביצוע פיגוע בעיר נתניה. בית המשפט קבע כי במהלך הנסיעה התגלו למערער "תמרורי אזהרה" רבים, שיצרו תמונה חד משמעית כי מדובר במחבל הנמצא בדרכו לביצוע פיגוע וכי המערער היה ער לאותם "תמרורי אזהרה" והוא אכן חשד כי מדובר במחבל. בית משפט זה הפחית בעונשו של המערער והעמידו על 10 שנות מאסר, מתוכן 9 שנות מאסר בפועל. ב-ע"פ 1285/03 עשור נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 29.9.2003) הורשע המערער, במסגרת הסדר טיעון, בסיוע לרצח, בסיוע לחבלה בכוונה מחמירה ובהסעה שלא-כדין. באותה פרשה אמרו המחבלים למערער במהלך הנסיעה כי הם בדרכם לבצע פיגוע התאבדות ואף איימו עליו כי אם לא יעשה כמצוותם יתפוצצו עמו. בית משפט זה הפחית מחומרת עונש המאסר בפועל שהוטל על המערער והעמידו על 10 שנים.

מקרה קרוב יותר בנסיבותיו נדון לאחרונה בבית המשפט המחוזי בחיפה (תפ"ח (מחוזי חיפה) 2084/05 מדינת ישראל נ' מנצור (טרם פורסם, 17.6.2008)). הנאשם באותה פרשה הורשע בסיוע לרצח, בסיוע לניסיון לרצח, בסיוע לגרימת חבלה בכוונה מחמירה, בסיוע לאויב במלחמה ובהסעה שלא כדין. נקבע כי הנאשם היה מודע לטיב ולמטרת הנסיעה. בית המשפט גזר על הנאשם עונש של 20 שנות מאסר, מתוכן 17 שנים לריצוי בפועל.

אכן, ראוי כי כל מקרה ייבחן על פי נסיבותיו הוא, והרי אין חומרת מעשיו של מי שחשד בדבר מטרת הנסיעה ומי שאולץ להמשיך בנסיעה תחת איומים כחומרת מעשיו של מי שידע כי הוא מסייע מחבלים לקראת פיגוע. ואולם בגזירת העונש יש ליתן את הדעת לעובדה כי המחוקק רואה בעבירת הסיוע כנושאת חומרה מופחתת (עניין פלוניית). זאת ניתן ללמוד, בין היתר, מגישת חוק העונשין המטילה על המסייע מחצית העונש שנקבע למבצע העיקרי. העונש שהוטל על המערער, השקול מבחינתו ובשים לב לגילו למאסר עולם, מקרב באופן בלתי ראוי את המסייע למבצע העיקרי.

עותק מותר לפרסום

לפיכך, אציע לחבריי להפחית בעונשו של המערער שהוטל עליו בגין העבירות של סיוע לרצח, סיוע לניסיון לרצח וסיוע לגרימת חבלה בכוונה מחמירה ולהעמידו על 28 שנות מאסר בפועל. העונש שהוטל על המערער בגין העבירות של הסעה שלא כדין והלנה שלא כדין, שנתיים מאסר בפועל, עליו לא ביקש המערער לערער ממילא, יוותר על כנו ויצטבר לעונש בגין האישום השני כך שעונשו הכולל של המערער יעמוד על 30 שנות מאסר בפועל.

סיכום

סיכומי של דבר, שוכנעתי כי המערער ידע בזמן ביצוע העבירה כי בהסיעו את סאמר ובן דודו הוא תורם ליצירת התנאים לשם ביצוע הפיגוע ואף היה מודע לכך שהשניים עומדים לבצע פיגוע. כן התקיים בעניינו של המערער כלל הצפיות, כתחליף לרכיב המטרה לסייע לעבריין העיקרי. לפיכך, לא מצאתי לנכון להתערב בהכרעת דינו של בית המשפט המחוזי שהרשיע את המערער, בין היתר, בסיוע לרצח, בסיוע לניסיון לרצח ובסיוע לגרימת חבלה בכוונה מחמירה. אשר לעונש שהוטל על המערער, דעתי היא שיש להפחיתו במידה מסוימת.

אשר על כן, אציע לחבריי לדחות את הערעור על הכרעת הדין ולקבל את הערעור על גזר הדין במובן זה שעונשו של המערער בגין העבירות של סיוע לרצח, סיוע לניסיון לרצח וסיוע לגרימת חבלה בכוונה מחמירה יועמד על 28 שנים. עונש זה יצטבר לעונש שהוטל על המערער בגין העבירות של הסעה שלא כדין והלנה שלא כדין, כך שעונשו הכולל של המערער בגין שני האישומים יועמד על 30 שנות מאסר בפועל.

הצדדים מתבקשים להתייחס בתוך 14 ימים לאפשרות פרסום נוסח מצונזר של פסק הדין.

ש ו פ ט ת

השופט י' דנציגר:

אני מסכים.

עותק מותר לפרסום

ש ו פ ט

השופט א' רובינשטיין:

מסכים אני לחוות דעתה הבנויה לתלפיות של חברתי השופטת נאור ולתוצאה אליה הגיעה על כל חלקיה.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת מ' נאור.

ניתן היום, י"ח בתמוז תשס"ח (21.7.2008).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט